

FECI QUOD POTUI, FACIANT MELIORA POTENTES¹
СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА, ДОКТОРА МЕДИЧНИХ НАУК
ІРИНИ ВАСИЛІВНИ ШОСТАКОВСЬКОЇ

С. К. Гордій, Г. К. Старостюк

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна*

Ірина Василівна Шостаковська народилася 23 травня 1924 р. в м. Перемишлі (Польща). Батько Ірини Василівни – Василь Шостаковський – був відомим адвокатом Перемишля, мати Анна – домогосподарка. Батька Ірини Василівни у червні 1941 року² під час артилерійського обстрілу міста було поранено. Рана виявилася смертельною.

Початкову освіту Ірина Василівна здобула у Перемишльській школі імені Маркіяна Шашкевича³, у 1936–1939 рр. була ученицею Українського інституту для дівчат⁴, у 1939–1941 рр. навчалася в середній школі № 2⁵. У 1943 р. закінчила Українську державну школу⁶ в Перемишлі. Працювала у «Союзи кооперативів» бухгалтером, у 1944–1945 рр. – помічником режисера Українського Перемишльського театру, з яким у 1945 р. переїхала до Львова⁷.

У 1945 р. вступила на лікувальний факультет Львівського медичного інституту. У 1950–1953 рр. навчалася в аспірантурі кафедри нормальної фізіології. З 1954 до 1958 р. працювала асистентом цієї кафедри. У 1954 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Вплив кори головного мозку на зовнішньосекреторну функцію підшлункової залози»⁸. З 1958 р. – доцент кафедри фізіології людини і тварин Львівського університету.

¹ «Я зробила, що змогла, хай ті, хто може, зроблять більше» – цією фразою завершила свій звіт про перебування на посаді завідувача кафедри фізіології людини і тварин Львівського державного університету імені Івана Франка проф. Ірина Шостаковська. Стаття є передруком публікації Степана Гордія і Ганни Старостюк у матеріалах Міжнародної конференції, присвяченої пам'яті проф. І. В. Шостаковської (Львів, 2002. С. 5). Тут і далі примітки Володимира Манька.

² З 29 вересня 1939 р. до 28 червня 1941 р. та з 27 липня 1944 р. до 1 жовтня 1945 р. Перемишль був центром Перемишльського району у складі УРСР.

³ Шашкевичівка – народна (приватна) школа з українською мовою навчання у Перемишлі, заснована у 1910 р., з 1917/1919 н. р. – 7-річна.

⁴ Руський (після Першої світової війни – Український) інститут для дівчат у Перемишлі відкритий 18 жовтня 1985 р., який діяв з 1896 р. як виділкова восьмирічна школа. У 1903 р. перетворений на ліцей, згодом на реальну гімназію, а в 1917 р. – на гуманітарну (класичну) гімназію. В Інституті вчилися дівчата із родин світської інтелігенції, священників, учителів, селян і міщан.

⁵ Середня школа № 2 ім. Й. Сталіна з українською мовою навчання, утворена у листопаді 1939 р. через злиття школи імені Маркіяна Шашкевича, чоловічої української гімназії та жіночої гімназії (Українського інституту для дівчат). У приміщеннях Українського інституту для дівчат організовано середню школу № 1 ім. В. І. Леніна з російською мовою навчання.

⁶ Торговельну школу (ліцей?) у Перемишлі з українською мовою навчання і державним фінансуванням. На відкриття української гімназії у Перемишлі німецька окупаційна влада не давала згоди. Лише у жовтні 1943 р. було організовано «Матуральний курс» для колишніх учнів української гімназії, радянської десятирічки чи інших шкіл Холмщини і Волині. Іспит зрілості відбувся у травні-червні 1944 р. У списку кандидатів і кандидаток відділу гуманістичного А (без зазначення, хто склав іспит, а хто ні) під номером 68 значиться запис «Шостаковська Ірина, з Перемишля».

⁷ Український театр у Перемишлі працював як професійний колектив при Народному Домі до травня 1945 р.

⁸ Науковий керівник директор Інституту фізіології АН УРСР, чл.-кор. АН УРСР, д-р мед. наук, проф.

Ірина Василівна Шостаковська
(орієнтовно середина 1980-х рр.)

У 1960–1991 рр. завідувала цією ж кафедрою. У 1968 р. захистила докторську дисертацію «Экспериментальный анализ работоспособности поджелудочной железы»⁹, у 1969 р. отримала звання професора. У 1965–1968 рр. і 1974–1990 рр. – декан біологічного факультету Львівського університету. За час її роботи деканом біологічного факультету було створено нові кафедри: біологічної хімії¹⁰, біологічної фізики¹¹ та генетики¹². Ірина Василівна до кінця свого життя працювала професором кафедри і науковим керівником лабораторії «Біоенергетики та біологічно активних речовин». Під її керівництвом створено новий науковий напрям – дослідження нейрогуморальних механізмів регуляції метаболічного забезпечення секреції травних залоз. Професор І. В. Шостаковська сприяла впровадженню у науковий напрям кафедри досліджень з електрофізіології секреторних клітин¹³.

Дослідження Ірини Василівни охоплювали всі розділи фізіології травлення; вона розробила кілька оригінальних методів хірургічної підготовки

тварин до фізіологічного експерименту, дослідила роль холінергійних і адренергійних механізмів регуляції енергетичного та пластичного обміну підшлункової залози, виконала оригінальні дослідження механізмів дії іонізуючої радіації на органи травного тракту, а також з'ясувала роль нейромедіаторів у регуляції енергетичних перетворень в інтактному й опромінену організмі.

Професор І. В. Шостаковська – автор понад 190 наукових праць, у тому числі колективної монографії «Совершенствование условий труда на промышленных предприятиях»¹⁴ і навчального посібника «Фізіологічні механізми клітинної інтеграції»¹⁵. З 1992 р. – дійсний член Академії наук Вищої школи України. Підготувала 21 кандидата

Анатолій Воробйов.

⁹ Наукові консультанти завідувач кафедри нормальної фізіології Львівського медичного інституту д-р мед наук, проф. Яків Скларов і завідувач кафедри біохімії Львівського медичного інституту д-р біол. наук, проф. Богдан Собчук, колишній співробітник проф. Якова Парнаса.

¹⁰ Кафедра біохімії відновлена (виокремлена з кафедри фізіології людини і тварин) у 1963 р. під керівництвом д-ра біол. наук Бориса Сухомлінова.

¹¹ Кафедру біофізики та математичних методів у біології створено у 1974 р. під керівництвом проф. Мирона Деркача. Теперішня назва – кафедра біофізики та біоінформатики.

¹² Кафедру генетики (тепер кафедра генетики та біотехнології) створено у 1976 р. під керівництвом доц. Олени Білоконь.

¹³ Обидва напрями об'єднано в рамках наукової школи Львівського університету «Біоенергетика та електрофізіологія секреторних клітин».

¹⁴ Совершенствование условий труда на промышленных предприятиях / отв. ред. Н. Н. Покровский. К.: Наук. думка, 1979. 235 с.

¹⁵ Гордій С. К., Шостаковська І. В. Фізіологічні механізми клітинної інтеграції. Львів: Ред.-вид. група Львів. ун-ту, 1985. 82 с.

біологічних наук¹⁶ і 3 докторів біологічних наук¹⁷.

Ірина Василівна завжди була життєрадісною людиною, активною у громадському житті. Була багаторічним членом «Просвіти» й товариства «Надсяння». Завдяки її великим зусиллям підготовано та видано історичні нариси становлення і розвитку Українського дівочого інституту в Перемишлі^{18, 19} та історія становлення гімназії в Перемишлі²⁰.

І. В. Шостаковська була членом бюро Львівського обласного товариства «Знання», правління Українського фізіологічного товариства та багатьох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. У 1971 р. за досягнення у науковій і педагогічній роботі нагороджена орденом Трудового Червоного Прапора, а у 1984 р. – медаллю «Ветеран праці».

Професор І. В. Шостаковська була не лише визначним педагогом і науковцем, а й організатором наукових напрямів на кафедрі та в її підрозділах, наукової роботи на біологічному факультеті. Будучи людиною великої душі, щирою і чуйною, сповненою творчого неспокою, вона віддавала всі свої сили й енергію вихованню молодих спеціалістів. Колектив кафедри та численні учні завжди відчували її потужний творчий потенціал, академічну ерудицію, доброзичливе й вимогливе ставлення до наукових пошуків і водночас материнську турботу.

Запроваджені Іриною Василівною напрями наукових досліджень продовжують плідно розвиватися, збагачуючи вітчизняну науку значними здобутками.

Не стало Ірини Василівни Шостаковської 28 червня 1999 р. Похована на Янівському цвинтарі²¹ у Львові.

¹⁶ За іншими даними – 19 кандидатів наук: Й. Д. Кліманський (1967), Омелян Гойда (співкерівник Є. Гончаренко, 1968), Ганна Старостюк (1970), Хоанг Као Тай (1970), Михайло Тимочко (1971), Степан Гордій (1973), Леонід Дубицький (1985), Андрій Бабський (співкерівник М. Кондрашова, 1985), Микола Доліба (1986), Марія Гальків (1988), Мирослава Гриньків (1989), Дбаг Мрван Мустафа (1990), Дзвеніслава Бергтраум (1990), Федір Музика (1992), Абдулла Мухамед Ахмед Лакаль (співкерівник М. Доліба, 1994), Марко Ватаманюк (співкерівник М. Доліба, 1996), Оксана Горинь (співкерівник М. Доліба, 1996), Наталія Кургалюк (1996), Богдан Луговий (співкерівник В. Юкало, 2001).

¹⁷ За іншими даними – 2 доктори наук: Мирон Клевець (співконсультант М. Шуба, 1993), Микола Доліба (1993).

¹⁸ *Шостаковська І. Український (Руський) інститут для дівчат у Перемишлі // Український інститут для дівчат у Перемишлі. 1895–1995: Ювілейна книга пам'яті до сторіччя заснування. Дрогобич: Відродження, 1995. С. 5–20.*

¹⁹ *Шостаковська Ірина. Руський (Український) Інститут для дівчат у Перемишлі – його роль в культурному житті Галичини // Перемишль і Перемиська земля протягом віків: зб. наук. праць і мат.-лів Міжнар. наук. конф., організованої НТШ в Польщі (24–25 червня 1994 р. в Перемишлі). Перемишль, 1996. С. 289–297.*

²⁰ *Українська державна чоловіча гімназія у Перемишлі. 1895–1995 / упор. І. Гнаткевич; Львів. рег. сусп.-культ. т-во “Надсяння”; Мале спільне наук.-вир. підпр. “Некрополіс”. Дрогобич: Відродження, 1995. 304 с. 1895–1995. Ірина Шостаковська входила до складу редакційної колегії.*

²¹ *Поле 36 (недалеко від межі між полями 34 і 35; 49°51'13.5"N 23°59'51.1"E) Янівського цвинтаря (вул. Шевченка, 128).*